Ա· ՏԱՐԻ ԹԻՒ 45 ԹԵՐԹԸ 20 ՓԱՐԱՅ ՈՒՐԲԱԹ 24 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1875

ԼՐԱԳԻՐ

Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Ա.Զ Գ Ա.ՅԻՆԸ

ԱՐԴԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՆ

Գ·

Ըսինք թէ մեր ազգային դրօշոյ ետ մնալուն և չը տեսնուելուն դիւրաւոր պատճառը, ո՛չ մեր Սահմանադրութեան անդործադրելիութիւնն էր, և ո՛չ ալ ազգային շահոյ միաւորակար կորմ մ՚ունենալուն համար ղայդ դործադրել չուզելը, այլ պարզապէս մեր ազգային պաշտօնավարոյ և դործադիր ժողովականաց մէջ մեծ մտահոգ կարող և ձեռնհաս մարդ չը դտնուելը։

Ասի արդարև ցաւալի իրողութիւն մ՚է, բայց վերջապէս իրականութիւն մ՚է, զոր ծածկելու պատճառ մը չեմք դտար։

Մտուդիս այդ անձինքն իրաւունք մ՚ունենալ կը կարծեն մեզ առարկելու թէ, իրենք ի՞նչ ընեն, քանի որ ժողովուրդն է ղիրենք այդ պաշտօնին կոչողն ու ընտրողը։ Ա.յս մասին ունին իրաւունք մը, այն է իրենց պահանջութեան՝ ժողովուրդն ալ մեղադրանաց բուն առարկան ալ նոյն իսկ այդ ընտրող բազում ժողովրդեան անտարբերութիւնն ու անընտրողութիւնն է, որ ճանչցում չունենալով բնաւ, իւր ընտրական իրաւունքը այլ և այլ անարդ նպատուհներու կը զոհէ։ Կայ նաև խնամ մ՚ալ, որ հրապարակի վրայ ձայն և հռչակ հանող անձինքը կը կոչէ պաշտօնավարութեան, կարծելով թէ ատոնց այդ չաղակրատութիւնը դործ տեսնելու ընդունակութեան ապացոյց մ՚է, մինչդեռ ընդհակառակն հրապարակի վրայ ամենէն շատ խօսողներն են, որոց ձեռքէն դործ մ՚ալ չը դար, վասն զի բնական է թէ դործ տեսնելու չարմար, քթոնէ մարդը շատ կամ բնաւ չը խօսիր, և հոս է մեր ժողովրդեան բուն տդիտութիւնն ու անընտրողութիւնը, որ փոխանակ մէկին խորհրդոյ մէջ դործէ հմուտ անձինքը վիճաբանելով ընտրելու, հրապարակին վրայ լոկ ազմուկով մի՛ յընտրէ՛ կուտայ իր քուէն, և յիմարաբար դործ կ՚ոպասէ ատնոնցմէ, մինչդեռ չոր խօսքէ զատ ուրիշ բան տեսնելիք չունին։

Ա.հաւասիկ Փանոսեանը — իրրև օրինակ միայն յառաջ բերելու համար, և ո՛չ թէ մտանաւոր դիտմամբ, որոյ ըրածներն հրապարակ եկած և հանրածանօթ եղած ըլլալուն պատճառաւ —, որոյ ժամանակաւ ձայնը, աղմուկը, բծախնդրութիւնը, դիտողութիւնը, բազմաբնդրութիւնը, քննադատութիւնը աչքարհ լեցնելով, իւր չոլղբորթիացը առաջադահութեանը վրայ վարչութիւնն ալ խաթրերով հանդէպ Փրկչի տեսչութիւնը, և անկախօրէն դործելու պայմանաւ, յիշեալ շաղակրատ մարդուն յանձնեց, հաշուելով որ եթէ սա իր բաժներուն դոնէ մէկ տասներորդին ալ չափ բան մ՚ընէ, դաթձեալ օդուտ մ՚է ազդին։ Բայց ի՞նչ ըրաւ Փանոսեան, մանաւանդ հասի չափ օդուտ մը չը կարենալ ընծայելէն զատ, ազդին ալ թիկունքը 1000 ոսկւոյ պարտուց բեռ մը հանեց ու ետ քաշուեցաւ։ Սակայն չը կարծուի՞ թէ Փանոսեան ասի ազդին թշնամութիւն մ՚ընելու նպատակաւ ըրաւ, այլ իւր անձնապատասխանութեան և ապիկարութեան արդիւնքն էր դա, վասն զի շատ խօսող մարդը չը դիտեր դործել, ապացոյց նոյն իսկ իւր անձնական դործերը, որոց մէջ ալ մեծամեծ վնասներ կրեց, Ա.զատեան վարժարան մը բացաւ, Փանոսեան վարժարան մը բացաւ, և իրեն եղած այնքան մեծամեծ նպաստից ու օդնութեանցն հակառակ, որոց նմանը գործդ և ո՛չ մէկուն եղած եր, դադրեցաւ լինքն և իւր աշակերտներն ու աշակերտուհիներն այսօր դպրոցական ամենախղճալի տարին վիճակի մը եկան հասան։

Ճիշդ այսպէս եղած է նաև մեր պաշտօնավարաց ալ նկատմամբ, որոց մեծամեծ շաղփաղփութեանց աղմուկէն խաբուելով, բոներ զինքնք ազդային պաշտօնէութեան կոչեր է, անմոռնալի յիմարաբար մեծագործ դործ և արդիւնք ակընկալելով։

Եւ սակայն, տեսդն ըսելու համար, այնպիսի իրողութիւններ կան, որք յայտնապէս ցոյց կուտան թէ, ոչ ընտրողն իւր տնտեսական ազդին օդտակար ըլլալու նպատակաւ կընտրէ, և ոչ ընտրեալն այդ նպատակաւ կընդունի իւր կոչումը, այլ ընտրողն իրրև կաշառ կուտայ իւր քուէն, ընտրեալն ալ իրրև շահու առթիւ մը կընդունի իւր ընտրութիւնը, այնպէս որ ազդային պաշտօնավարութիւնը, որ ձրի անձնուիրութեան մը և անշահասիրութեան դրօշմը պէտք եր կրել, ընդհակառակն մեր մէջ վանձնական օդուտ մը քաղելու շահադիտութեան միջոց մը դարձած է։

«Ով որ իշխանութիւնը ծախու կառնէ, կըսէր Աղեկսանդր Սեվերոս, կընայ նաև ծախել զայդ» ուստի մեկը իշխանութիւնը դնելու թող տալէն եառքը՝ չը կրնար մեղադրել զայն ծախած ըլլալուն համար» Ճիշդ միևնոյն վիճակին մէջ կը դտնուին նաև մեր պաշտօնավարիչներն անոնք, որ դնմամբ իշխանութեան հասնելով, ուղած պատճառն և ուղած դիտումին վրայ ազատութիւն մը կը վայելեն զայն վաճառելու։

Որչա՛փ անձինք դիտենք, որք փոխանակ ինքզինքնին յայտնապէս և հրապարակաւ ազդային պաշտօնավարութեան դանդաղ ընծայելու քաջութիւնն ունենալու, վարկ ու համարումնին կորսուած տեղէն բերանին պահելով, կերթան այլոց ետևնէն աներեսաբար քուէ մուրալ նուաստանալու, և չորս ու կէս քուէով ընտրեալ մը չ՚ամաչեր վերջէն ինքզինքը ազդին ներկայացուցիչը հռչակել։

Թողունք այլ և այլ մեծամեծ ծայ և հարուստներուն տուներն ու սեմերուն վրայ դիշերը ցերեկ դեղդեղող ազդային երեսփոխան կամ ժողովական կոչուած անձինքը, ա և է պարագայի մը մէջ իրենց պաշտօնին չնորհիլը անոնց օդտակար կարենալ լինելու և կամ ծառայութիւն մը մատուցանելու պատրաստ և յօժար ըլլալնին յայտնելու համար։

Ընտրողն երբև կաշառ կուտայ ըսենք, իր քաւէն, վասն զի չը դիտեր թէ ընտրելոյն անցեալն մինչև ո՛ր աստիճան երաշխաւորութիւն մը կրնայ ընծայել իր ապագային։ «Մեկը հասարակայ դործի մը կոչելէ յառաջ, կըսեր Սոկրատ, դիտելու է թէ սա իր անհատական դործերն ինչպէս կը անտեսէ»։ Եթէ այս սկզբունքն անգամ մը ի վարձ դնենք մեր հասարակայ պաշտօնավարոյ նկատմամբ, պիտի տեսնենք թէ ատոնց մեծ մասը իրենց անհատական դործերն ըրած կորուսալ՝ ազդային պաշտօնավարութեամբ դարմանելու եկած են, այնպէս որ հասարակայ ծառայութիւնը՝ անհատական շահախնդրութեան ընդարձակ ասպարէզ մը գարձած է, ուր իւրաքանչիւրն իր կրած հասարակայ պաշտօններուն տեսակին և թուոյն համեմատ ազդեցութիւն և շահու միջոց մ՚ունի։

Եթէ մեկը լոկ ազդ. պաշտօնեայ մ՚է. թէպէտ տիմար ալ լինի, դարձեալ ոչխարիա բայց անպաշտօն անհատէ մ՚աւելի յարդ և ազդեցութիւն մ՚ունի, եթէ պաշտօնեայմիանդամն և վաստաբան ալ է, ազդեցութիւնը կը կրկնապատկի, եթէ ատոնց հետ միասին խմբագիր մ՚ալ է, ազդեցութիւնը ևս առաւել կ՚առաւելու, և իր այս ազդեցութեանը հետ շահու առկընկալութեան միջոցներն ալ միատեղ կը չահանան։ Իրաց այս վիճակին մէջ, երանի՛ այն մարդուն, որ այս երեք կամ չորս հասարակաց պաշտօններն ալ իր անձին վրայ կեդրոնացուցած ըլլալու բաղդն ունեցած է, առանց թէպէտ առ այդ հարկ եղած արժանիքն ունենալու, նա արդէն ազդին ապագային առաջ իր՝ապագայն ապահոված ըլլալու երաշխաւորութիւն մը ձեռք անցուցած է, խնամի ևնչպէս թոզու իր այդ պաշտօնը, առանց իր անձնական օդտան ու ապագային վտանգած ըլլալու, փնտռելով նաև թէ չունի առ այդ արժանիք և ձեռնհասութիւն մը, և թէ իր չունի դանուիլը՝ հասարակաց գործոց ընթացքին արդելք մ՚է, քանի որ սա ոչ այնքան հասարակաց բարիքը՝ որքան անհատական շահը մտածելու դէպքի մը մէջ կը գտնուի։ Պետք չէ դարմանալ թէ ինչպէս արժանիք չունեցող անձինք կրնան հասարակաց պաշտօններու հասնիլ։ Նոր բան չէ ատիկա ժողովրդոց մէջ հաստատել Աբեթպետեանները և իշխանութեան բարձրացած Գիմոնէսիուները տեսնել։ Ա.յսպիսի անբնական ժողովրդոց մէջ անձնական արժանիքը միշտ կոծուած կրնայ և խորհրդավիճին ու խարդաւանութիւնն է որ մեծ դեր կը խաղայ։

Աւանդ աւելի հասարակաց տեղը կոչտելու արժանի են, քան թէ հասարակաց պաշտօնեայ։

Ուր ուրեմն կ՚ղրկեմ ժողովուրդ մը իր չարաչար խորհուած վճիռը, բայց այն առեն միայն՝ երբ այդպիսի անձանց ձեռօք իր թշուառութեան ու կործանման եղերը հասած կը տեսնէ դինքը, և այսպէս իր ոդիտութիւնը ու անհոդութիւնը՝ իր կորուստին ու վնասուը կը տուժէ։

Դառնանք այժմ մեր ազդային գործոց ընթացքին դէմ եղած արդելքին ու դժուարութեան բարձմանը խնդրոյն։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱՑ

ԱԲԵՐԵԷՆԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գաղղիական Թերթ մը, ժամանակ առ Տէպա, անցեալներն իր մէկ խմբագրական նշանաւոր յօդուածին մէջ, ըսած ըլլալով թէ Անդղիա՝ մինչև յարդ Տաճկաստանի նկատմանը բռնած քաղաքականութիւնը այժմ բոլորովին փոխելը է, անդղիական Տէյլի Թելէկրաֆ Թերթը հետևեալ պատասխանը կուտայ։

Պատմութեան վրայ խորհելու թիւն ունեցողներն դիտեն անշուշտ, ի՛ըսէ, Օսմանեան Կայսրութեան ամբողջութիւնը, խիստ երկար ժամանակներ, Անդղիոյ արտաքին դործոց պաշտօնէութեան համար հաստատ և սկզբանց կէտ մը եղած էր։ Այս քաղաքականութիւնն սկըսեց այն թուականէն, յորում Անդղիա կը նախանձէր ո՛չ միայն Ռուսիոյ՝ այլ և Գաղղիոյ Տաճկաստանի մէջ ունեցած ազդեցութիւնը վերջ, և երբ նա կը փափաքէր Տաճկաստանի պահպանութիւնը, պատճառն այն էր որ Անդղիա բնաւ պատրաստուած չէր և միտք չունէր Տաճկաստանէն մաս մ՚ալ ինք ձեռք անցնել։ Եթէ սա յաջողութեան ըլլալ, ուսոի և կը վախնար որ այս մտերէն մէկ քանիսն չվրձիւ այնպիսի նախանձորդ ազդութեանց ձեռքն իյնայ, որք կրնային ժամանակ մ՚ետք Անդղիոյ հետ թշնամանալ։

Անդղիոյ կայս քաղաքականութիւնը, լորտ Բաթըրսթ ընկերն սկըսեալ մինչև Բանիւնիկ, Բալմերսթըն և Բըսըլ, անխախտ չարունակուեցաւ։ Սակայն 1829ին Անդղիա իր այս քաղաքականութիւնը չատչն կ՚երեւի թէ վտրբ մնչ չեղեցաւ, Հոմերոսի հայրենասիրութիւնը նկատմամբ դրական եռանդ մը մղեալ և Յունաստանի անկախութիւնը քաջալերեց ու պաշտպանեց։ Իսկ 1840ին Դաղղիոյ հետ ատրուելով, Ա.լեքսի բերդապաշտը ոմբակոծութեան բռնելով Եգիպտոսի մէջ Օսմանեան Սուլթանին վերհսպետական իրաւունքները խանդղծ պահելու համար։ 1854ին ալ Ռուսիոյ դէմ պատերազմեցաւ, Դանուբեան իշխանութիւններն նորա արշաւանքէն ազատելու և դրաւումն արդիլելու համար։

Երկար ժամանակներէ ի վեր չարունակուած Անդղիոյ այս քաղաքականութիւնը, եթէ Տաճկաստանի համար համակրական բարեկամութենէ մը զատ ուրիչ չարժառիթ չունենար, այժմ կարելի էր մեղադրել ղինքը հինաւուրց և երկարժամանակեայ պաշտպանեալ մը այսօր այսպէս լքած ըլլալուն համար։ Բայց Անդղիոյ Պետականն անձինքն միշտ ցաւ յայտնած են Օսմանեան կառավարութեան դործած սխալանքները վրայ, քրիստոնեայ հպատակաց կրած նեղութեանց և մերթ ընդ մերթ նեղութեան դտնուած հալածանացն համար։

Անդղիա՝ Տաճկաստանի ապրուստմտքութեանց դէմ ալ մտքառած և զսպել նպատակ է, ինչու որ այդ ապստամբացը վրայ՝ օտար տերութեանց դործերն ըլլալու հանդամանքները կը տեսնէր, բայց քանի՛ անդամ որ հարկատու իշխանութիւն մը իր անկախութիւնը պահանջելու ելած է, Անդղիա օդնութեան ձեռք կարկատած է նմանապէս։ Օրինակի համար վալաքիոյ և Մոլդաւիոյ նկատմամբ Անդղիոյ բռնած ընթացքը, սորա քաղաքականութեան յայլ և այլ ժամանակներու մէջ սասպած կերպարանքն ու դոյները յայտնապէս երևան կը հանէ։

Բարիզ դումարեալ 1856 ի դեսպանաժողովին մէջ Անդղիա մինչև վերջը Մոլդաւիոյ և Վալաքիոյ միանալուն դէմ կեցաւ, համոզուած ըլլալով թէ անդամ մ՚որ այդ երկու երկիրներն մէկ հօսքօսարի մը իշխանութեան տակ դրուէր, ալ այնուհետև չարունակ Ռուսական խարդաւանութեանց (Էնթրիկ) կեդրոն մը կրնային լինել։ Բայց ոչխնուհետև այդ իշխանութեանց մէջ մտքերն երթալով ևս առաւել դրդռուելու վրայ կը դտնուէին, ուստի և Անդղիա ալ հարկադրեցաւ երկու զատ իշխանութեանց տեղ Րումանիոյ իշխանութեան մը հաստատութիւնը հաւանութիւն տալ, որ դրեթէ լինքնագլուխ Պետութիւն մ՚եղած է։

Անդղիա դէմ չը կեցաւ նաև դիպատան ու Սերվիան ի. Դրան հետ միացնող կապերուն երթալով թուլնալուն, և Լորտ Տաճկաստան, որ Գարատաղլի արդէն իսկ պակսեցուցած անկախութիւնը երբեմն ակզբունք ալ ճանչելու և ընդունելու յօժարէր։

Վերջապէս Անդղիոյ քաղաքականութիւնը ո՛չ երբեք Տաճկաստանի չարունակ նպաստաւոր եղած է, ինչպէս որ Գաղղիոյ և Ռուսիոյ ալ հակառակ չէ եղած։ Բայց հիմայ քանի որ Տաճկաստանի մէկ քանի դաւառաց ժողովուրդներն լինքնօրինութեան և անկախ կառավարութեան ընդունակութիւն մը ցոյց կուտան, Անդղիա բնաւ ուև է քաղաքական չահ մը չունի լինքնօրէն և անկախ տերութեանց խմբի մը կազմութիւնը դէմ կե-

նալու : Ան՛ս այնպիսի՛ լրագիր մ՛է, որ ընդհանրութիւնն ուղղ ժողովրդոյ, երե՛ց և իրենց իշխանաւորները կը վերաբերի, և ո՛չ երբեք Ազգին, կամ Գաղղիոյ և կամ Ռուսիոյ կառավարութեանց :

Շարունակելի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հերսեքովինի լանդրոյն նըկատմամբ օտար տերութեանց մայրաքաղաքին դեսպաններն հաւաքեալ ծանուցագիր մը յղուցին Բ. Դրան :

— Պատերը, դորձ, պատճ, Բիզա փաշայ առջի օր կայսերական պալատը կանչուելով, Վեհ. Սուլթանին քովէն մեկնելէն վերջը, կայսրորդի Նուսուֆ Իզզեթտին էֆենտիի հետ միատեղ կառքով Սպարապետութեան պաշտօնատունը դնաց :

— Վարնայի կողմը առջի աւուր պատահած փոթորկին, բոլոր այն կողմի և Շումնույի չրջակայքներն հեռագրական դժերուն մեծ մասը խզուեր և ձողերն ալ խորտակուելով կործաններ են :

Նոյնպէս վալնայի ճանբով եղած հեռագրական հաղորդակցութիւններն ալ դեռ խզուած կը մնան :

— Երեքշաբթի օր Պէօյիւքտէրէ յոյն մը ձերբակալուելով, զպղիէներու հսկողութեան տակ Շերքէթի չոփնաւը կը դրուի, Պօլիս իջեցնելու : Բայց հպիւ թէ չոփնաւը բացուած էր, յոյնը յանկարծ ծովը կը ցատկէ, ու լողալով Թէրապիայի եղերքը կելնէ ու դեսպանատուն մը մտնելով անեւրևոյթ կ'ըլլայ :

— Առջի երեկոյին հրապարակին վրայ նորէն պաշտօնախոսութեան գրոյց մ'եղաւ, այն որ Բաբիղի դեսպան Ալի բաշային դարձեալ իւր պաշտօնին մէջ վերահաստատուիլը, և Սադրազ փաշայի ալ Գանձուց պաշտօնեայ ընտրուիլը կը ծանուցանէր : Սակայն պաշտօնապէս առուգուած չէ այս լուրը :

— Իրղումի մէջ հոկտ. 8/20 ին սաստիկ երկրաշարժ մ'եղեւ. բաղմաթիւ չէնքեր կործաններ, և քաղաքին պարսպայց շատ տեղերն ալ խրտնաւեր են : Հետևեալ օրերն ուրիշ երկու անգամ ալ պատահեր է, բայց ոչ այնքան ուժգին :

— Տահկերէն թերթ մ'երեկ կը ծանուցանէր թէ, Հերսեքի օսմ. զօրախմբերէն մէկուն հրամանատարը Նէֆիզ բաշայ մայրաքաղաքը կանչուեր է, այն տեղի զինուորականն լինչ լինչ լանդրոց համար պատեր. դորձ. պաշտօնէին հետ խորհրդակցելու :

Ա.յս կերպով սուտ եղած կը հաստուի անցեալներն տարածուած մէկ որոյտը, զոր մեք չուզե-

նինք հրատարակել թէ նէֆիլ բաշա, իւր հրամանատը զօրախմբին երած մէկ չարժման ձախորդ ելք մ'ունենալուն վրայ, պատերազմական առևանի մը կոմմանէ դատապարտուելով պաշտօնէն ձգուեր է :

— Վերջին օրերս եկած անձերնեն մեծ ջնաս հասուցեր են Լարնեքի երկաթուղոյ գծին վրայ մէկ քանի տեղեր, այնպէս որ ճանբորդք մէկ կառախումբէն ելնելով ուրիշ կառախումբ մը վոխադրուելու ստիպուեր են : Մայրաքաղաքէս ալ երկաթուղիով դեպ 'ի Բումիլի ճանբայ ելնող զօրախումբ մը չը կարենալով ճանբան շարունակել, նորէն Պօլիս դարձեր և Սպարապետութեան դուռն իջեր է :

— Թայմզի Բարիզի թղթակիցը կը գրէ թէ, Գաղղիոյ կառավարութիւնը, Օսմ. դանձային նոր անօրէնութեան վրայօք, միւս տերութեանց կարծիքը հարցնելէն ետև, այս անգամ ծանուցագիր մը ուղղեր է Բ. Դուռը, սորա այս վերջին որոշմանը դէմ բողոքելով :

— Տէրութեան եվնական յանձնաժողովն այս երկուշաբթի դիշեր Պէպէք Մեծ Եալարդոսին ապարանքը ժողովի դումարուեցաւ, ուր կը գտնուէին Գանձ. Պաշտ. Եուսուֆ վաշայ իբր թարգման Մեծ Եալարդոսին և յանձնաժողովոյ մէջ. Օսմ. Պանքային տնօրէնները պ. Տըլօ և Ֆօսթըը, ինչպէս նաև Զարիֆի, Ֆօրմիօ և ուրիշ սեղանաւորք :

— Էնտէբանատան Պէյժի վերջին թիւերէն մին կըսէ թէ. Թէհրանէն աւստրիական լրագրոց դերուածին նայելով, Պարսկաստանի մէջ գինուորական յեղափոխութիւն մը ծագեր է, Շարժումը նախ Թէհրանէն սկսեր է 2000 ձիաւոր զօրայ կողմանէ, որոնք ամրանալով դաւառներէն նոր զօրութեանց և օգնութեանց հոմնելուն կ'սպասեն : Սպասումբութեան պատճառն է, կըսուի, տասն և չորս տունէ 'ի վեր զօրայ անհամաներուն անվճար մնալը :

— պ. պէնուա Պրունսվիք հանրածանօթ դրամագէտը նոր տեսրակ մը հրատարակեր է Օսմանեան անանուն մակագրով, որոյ հետևէն ուրիշ տետրակ մը պատրաստ է եղեր հրատարակել, Ի՞նչ ընելու է մակագրով :

— Շաբաթ օր մայրաքաղաքէս Քէօսթէնճէ մեկնող խահուէ, շաքար, կաղ ևն. բեռցած իտալական Քլօթիլտա անուն չոգենաւը, կիրակի օր Սև ծովու մէջ սոսկալի վոթորկի մը բռնուելով, բեռան մէկ մասը Շիլէ և Բարապուրուն հանելէն ետքը, ինքն ալ երկուշաբթի օր ծանրաձէս ջնասուած նաւահանգիստս դարձաւ :

— Ա.յսընի կուսակալութեան

մէջ ուշաք քաղքէն կը դրուի թէ, Զմիւռնիայէն թէպէտ հրաման դացեր է որ այս տարի եղած հնձոյցեր է որ այս տարի եղած հնձոյ վրայ 0/0 ին 10 էն աւելի տասանորդի տուրք չառնուի, և թէ վեհ. Սուլթանին ընորհած կայսերական հրովարտակին համեմատ, մինչև 1289 տարին երկրագործաց առ գանձն ունեցած պատչէ տուրքն ալ ընդհ եղած է, սակայն և այնպէս տեղական իշխանութիւններն արժան չեն դատեր հրապարակաւ կարդալ կայսերական յիշեալ ֆերմանը, ամենէն վոտքը դնողին մէջ մինչև յարդ այդ մասին եղած ուարտնակուած սովորութեանն համեմատ :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ ՍՐԺԷԹՂԹՈՑ

Եչ. 24 հոկտ.

Նոյմբ. 4 Լանտրա	25 5/8
Բարիզ	25.80
Պօրսան բացուեցաւ	28.30
Ցած դին	28.22
Ժամ 3	28.31
Բում. Երկաթուղի	——

Ադաթիա 23 հոկտմբ.

Ընդհ. Պրտ. Սրժ. բաց		28 25
դոց		28 35
բարձր գին		29 01
ցած գին		28 03
Փոխ. 63 ֆ	Ֆր.	195
» 65 ֆ	»	195
» 69 ֆ	»	164
» 73 ֆ	»	160
Բում. Երկաթուղի	»	80
Դանձատան 72 ֆ	Լ. Ս.	48
Սօսիէթէ Ժէնէրալ	»	4 20
Սօսիէթէ Օթթօման	»	—
Պանք տը Քոնսթ.	»	—
Քրէտի Ժէնէրալ	Լ. Օ.	5 16
Թրամվէյ	»	2 30
Տոկոս	0/0	11—12
Բըրօր		—
Հէվէլէկը		5—6

Քանկիզը Լոնտր. 3 ամսեայ 110 1/2
» Բարիզ Ցր. 22. 95

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

[Օսմ. Ոսկին 100 դրչի հաշուով]

	Գնր.	Փրց
Ազնիական ոսկի	110	10
20 Ֆրանք	88	14
Ռօլ	88	30
Բըլմիլ	51	20
Քարթօն արծ.	16	34
» սրժ.	14	83
Ձէրման մէճիտ տարբ.	2	24
Հինգնոյ »	5	30
Մէճիտիէ	6	
Պղինձ	134	20

ՏՕՔԹԼՕՐ Մ· ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Իր բնակութիւնը հաստատած է Գալաթիայ Հայոց եկեղեցւոյ վաղոց թիւ 12 տունը, ուր պատրաստ է ամենօր մինչև կէսօր հիւանդ ընդունիլ, և երեքշաբթի օրերն ձրի դարմանել։

Լ Ա Ր Ա Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՈՒՂՂԱՓԱՌ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Իսկիւտարու Լատրանին մէջ ներկայ տարուան օգոստոս 24ին Տիգրան Գ. Գափամաճեան էֆէնտիի, ընդդէմ Լուսերան Հայոց խոստաճ տանեպանութիւնը 16 երեսէ բազկացեալ 3 տետրակներու մէջ ամփոփեալ այս անդամ հրատարակուած է։

Կը ծախուի Էմին Էօնիւ, Համըջի գլխու պառադան, իւրաքանչիւր տետրի գինն է 1 ղրշ։

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՔԵՐԱԿԱՆ

ՊԱՐՔ ԵՒ ԴԻՒՐԻՆ ՕՁՈՎ

Ա.յս սիրուն դաստակերքը որ իր ամէն հանդամանքներովը ազդիս մէջ անդրանիկը կրնայ սեպուիլ, հինաւուրց ի վեր դպրոցներու մէջ դործածուած փերաականին միևնոյնն է, միայն առաջինին նման չձանձրացուներ զմանկտին, աւելի համառօտ և դեղեցիկ պատկերներով զարդարուն ըլլալովը ազդ ընթերցման վարիաքն կը դիւրաբէ, որ առաջին պէտք եղած բանն է։

Կը դանուի դլխաւորաբար Յ. Մանուկեանի տպարանը, Գալաթա Բէրշէմպէ պազար, Զընար ճառտէսի թիւ 24, և ամէն դրավաճառաց քով։

Գինն 20 փարա։

ՀՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Ի ՎԵՐԱՅ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԵԹԱՆՈՍՈՒԹԵԱՆ

Մեծ. Մ. էֆ. Լմինեան Մոսկուայի հայադգի դիանակներն մեծ խնամով աշխատած և մանրամասն խուզարկութեամբ վիճառած դատ և առանձինն մատենի մը մէջ ամփոփելով Դաղղիերէն լեզուաւ տպադրած և Եւրոպայի ծանօթացուցած է։ Սրևկլի մէջ մեծ դիրք մը բռնող Հայ ժողովրդեան Քրիստոնէութենէ առաջ ունեցած վիճակը։

Այս մատենին Հայերէն թարգմանութիւնը Արմաշու վանայ արքեպարանէն կը նուիրուի մեր սիրելի աղգայնոց, որպէս զի տեղեկանան թէ հայկական հեթանոսութիւնը ինչ վիճակ ունեցեր է մեր նախնիք ժամանակին ինչ տեսակ կրօնքի պաշտօնեայներ են։ Կը դանուի Պօլիս Գալաֆեան դրատունը դին 4 ղրշ։

ԾԱՆՕԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱԼ

Ի ՅՈՒՆԱՐԷՆԷ

Օսմանեան պատմութեան ներկայ դարուս քաղաքական մանրամասն ամենէն նշանաւոր ու հետաքրքրական էջերը լեցընող եղելութեանց սոսկալի սուլորութիւնները, արարքն ու ջնջումը պատմական վիպասանութեան մը հետևանքը և ղբօսեցուցիչ կերպարանքին տակ աղդու և դեղեցիկ կերպով մը նկարագրող յունահունէ թարգմանեալ երկհատոր սոյն ընտիր դործը ընթերցման արժանի աշխատութիւն մ'է, մանաւանդ անոր համար որ հեղինակին ականատես վկայ մ'եղած է ինքն անձամբ սոյն դէպքերուն, և երկրորդ որ պատմութեան մէջ յուսած երևելի անձանց և տեղեաց անուններն ամենամեծ մասամբ և դլխաւորաբար տեղւոյս ժողովրդեանը խիստ ծանօթ են, ըլլալ առաւել ևս հաճելի կ'ընծային սոյն հետաքրքրական վէպին թարգմանութիւնը։

Վաճառման կեդրոնատեղին է Գալաթիա Օսմ. Պանքային դէմը Ս. Մկրտչեան էֆ. ի տպարանը, կը դանուի նաև մայրաքաղաքիս բոլոր դրավաճառաց քով։

ՍԿԶԲՈՒՆՔ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԿԱՄԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Յովհաննու Պապազեան Մովսէս

Արմաշու վանուց տպարանէն Բ. տպադրութեամբ լոյս ընծայեալ սոյն դործը, որ մարդկային կենցաղավարութեան բոլոր վիճակին նկատմամբ ալ բարոյական վսեմ և դեղեցիկ սկզբունքներ կը պարունակէ, առհասարակ ամէն բանասիրաց ալ ընթերցանութեանն արժանի աշխատութիւն մ'ըլլալէն զատ, մեր ազդային վարժարանաց մէջ ալ ընթերցանութեան լաւ և օդտակար դասադիրք մը ըլլալու ամէն հանդամանքներն ու արժանիքն ունի, որոց շատին մէջ արդէն յիշեալ դործն աշակերտաց իբր դասադիրք դործածեալ կը տեսնուի։

Կը դանուի Պօլիս Գալաֆեան դրատունը. Գին 1/4 մէճիտ։

ՆՈՒՍԳ ՕՍՄԱՆԵԱՆ

ԹԵՐԹ ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ

Բիանօի և ուրիշ նուագարաններու համար պատրաստեալ Սլենտելեան եղանակայ։

ՏԷՐ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

Նէյոլա Մ. և Յակոբ Մ. Թաշճեան

Դաստատուք նուագարանաց Սլենտելեան և Եւրոպական եղանակայ.

Գին բաժանորդագրութեան տարեկան . . . . . 80 ղրշ
Գին բաժանորդագրութեան վեցամսեայ . . . . . 45 ղրշ
Գին իւրաքանչիւր թերթի 1/4 մէճ.

Սատարագրութեան առիթներն են Նուրի Օսմանիէ ճատտէն Գաբալը Փուրունէն կտրդը թիւ 41 Նուագ Օսմանեանի դրատենեակը և Գափաֆեանի ու Յրէնկեանի դրատուները, ուր ձեռքէ ալ կը ծախուին, ինչպէս նաև կամրջի գլխու պարադան։

ՄԵԼԱՆՕԾԷՆ

ԴԵՂԱՋՈՒՐ

ՁԵՐՄԱԿ ՄԱՋԵՐ ՆԵՐԿԵԼՈՒ

Ա.յս դեղը, որ մէկ վայրկենի մէջ և ամէն գոյնով կը ներկէ ճերմակ մաղերն ու մօրուքները, առանց գլուխը մորթելու և առանց անախորժ ս և է հոտ մ'ունենալու, փորձուած յատկութիւն մ'ունենալով, կը դանուի Տէլլա Սուտայի, Զօզոնեանի և Փիւշլիեանի դեղարաններէն։

ՊԱՅՄԱՆՔ ԼՐԱԳՐՈՑ

Լրագիր ամէն օր կը հրատարակուի, բայց 'ի Կիրակի և Տօն օրերէ։

Տարեկան բաժանորդագրութեան գինն է 200 ղրուշ առանց վճարման ծախուց։

Բաժանորդագրութիւնք ամսագլխէ սկսեալ կը նկատուի։

Յայտարարութեան ուղեալ ոևէ դրութիւնք հեղինակին բուն առարկրութիւնը կրելու են, ոչ թէ հրատարակելու համար, այլ յերաշխաւորութիւն վաստհութեան։

Չը հրատարակուած դրութիւնք եան չը տրուիր։

Յայտարարութեան դրասենեակն է Գալաթիա Կալամի խան, թիւ 5։

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ
ՆԻԿ. Մ. ԹԻՒԼՊԵՆՏՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ս. ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ
ՂԱԼԱԹԻԱ
ԲԷՐՋԷՄՊԷ ՊԱԶԱՐ ՃԱՏՏԷՍԻ ԹԻ 16